

Seminární úkoly č.3 - Co je přirozené právo?

1. Pojetí přirozeného stavu a přirozeného práva

Úkol č. 1a)

Přečtete si prosím text z Hobbesova díla „O občanu“, který je zveřejněn v Dokumentech na ISU pod názvem Texty-přir. Právo 3-07. Je to úryvek, ve kterém Hobbes popisuje přirozený stav. Dobře se to čte a některé jeho postřehy jsou zajímavé tím, jak jsou současné. Na základě toho se pokuste vypsát heslovitě, jak charakterizuje Hobbes přirozený stav. Zde uvádím jenom krátkou ukázkou, která však nestačí k porozumění a zhodnocení přirozeného stavu podle Hobbesa.

(Tímto úkolem budeme začínat seminární diskusi!!!!!!!!!!)

10 "Příroda dala každému právo na všechno. (To jest ve stavu čistě přirozeném čili předtím, než se lidé navzájem zavázali nějakými smlouvami, bylo každému dovoleno dělat cokoli a vůči komukoli se mu zlíbilo a vlastnit a užívat všechno, co chtěl a mohl.) ... Vyjadřuje to i známe rčení: "Příroda dala všechno všem." Z toho je také zřejmé, že ve stavu přirozeném je měřítkem práva prospěch.

11. Lidem však bylo velmi málo prospěšné, že měli na všechno takovéto společné právo, neboť účinek toho práva je skoro tentýž, jako kdyby žádné právo neexistovalo. Ačkoli totiž mohl každý o každé věci říkat: "To je moje", přece tu věc nemohl užívat kvůli sousedovi, který stejným právem a stejnou silou prosazoval že je jeho."

(Viz k tomu Hobbes, T. Výbor z díla. Svoboda Praha 1988, str. 139-141. – další viz text v dokumentech na ISU)

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....
- 6.....
- 7.....
- 8.....
- 9.....
- 10.....

Úkol č. 1b)

Vysvětlete na základě uvedené ukázky Lockeovo pojetí přirozeného stavu

(Delší znění Lockeova pojetí přirozeného práva najdete v Dokumentech ISU- Texty- Přir. Právo 3-07)

" 4. Abychom správně porozuměli politické moci a odvodili ji z jejího původu, musíme uvážit, v jakém stavu všichni lidé jsou od přirozenosti. Je to stav dokonalé svobody řídit svá jednání a nakládat se svým majetkem a se svými osobami, jak považují za vhodné, v mezích přirozeného zákona, aniž žádají povolení nebo závisí na vůli kohokoli jiného.

Je to také stav rovnosti, v němž všechna moc a pravomoc je vzájemná, aniž jeden má více než druhý. Není nic zřejmější, než že tvorové téhož druhu a téhož stupně, bez rozdílu zrození ke všem týmž výhodám přírody a užívání týchž schopností, mají býti také mezi sebou rovni, bez podřízení nebo podrobení, dokud by pán a velitel jich všech nějakým zjevným prohlášením své vůle neustanovil jednoho nad druhým a nepřenesl na něho zřejmým a jasným ustanovením nepochybné právo na panství a svrchovanost.

.....

6. Ačkoli však toto je stav svobody, přece to není stav zvůle. Ačkoli člověk v onom stavu má nekontrolovatelnou svobodu volně nakládat se svou osobou nebo se svým majetkem, přece nemá svobodu zahubití sebe sama nebo rovněž nějakou bytost, již má ve své moci, leč tam, kde to žádá nějaké

ušlechtilější užívání než její pouhé zachování. Stav přirozený má zákon přirozený, aby jej řídil, který zavazuje každého, a rozum, který je tento zákon, učí veškeré lidstvo, které jen chce jít k němu na radu, že ježto všichni jsou si rovni a nezávislí, nikdo nemá poškozovati druhého v jeho životě, zdraví, svobodě nebo majetku."

(Viz k tomu Locke, J.: *Dvě pojednání o vládě*. Praha 1965, také In.Machalová, T.-Rázková, R.: *Vybrané texty z dějin právní filozofie*. Brno 2000, str.100-101; celý úryvek najdete v Dokumentech ISU)

- a).....
- b).....
- c).....
- d).....

1c) Na základě své analýzy vysvětlete rozdíl mezi Hobbesovým a Lockeovým pojetím

i) přirozeného stavu.....

.....
.....
.....
.....

ii) přirozeného práva

.....
.....
.....
.....
.....

2. Kritika tradičního pojetí přirozeného práva

Úkol č. 2

Německý filosof I. Kant chápe svobodu následujícím způsobem:

„1. Svoboda každého člena státu jakožto člověka; princip svobody pro konstituci politického společenství vyjadřují následující formulací: Nikdo mě nemůže nutit, abych byl šťasten jeho způsobem (jakým si představuje blaho ostatních lidí), nýbrž každý smí svoji blaženost hledat takovým způsobem, který jemu samotnému připadá dobrý, pokud jen nepoškozuje svobodu druhého usilovat o podobný účel- taková svoboda může existovat spolu se svobodou každého na základě jistého možného všeobecného zákona (tj. onoho práva druhého).“

(Celý text si můžete přečíst v Textech zveřejněných v Dokumentu na ISU)

a) Uveďte svými slovy, jak jste tomuto vymezení svobody porozuměli:.....

.....
.....
.....

.....
b) Srovnejte Hobbesovo a Kantovo pojetí svobody.....
.....
.....
.....

3. Co je přirozeností člověka

Úkol č. 3

3a) Velký problém pro každou přirozeně právní pozici představuje otázka "otroctví". Je známo, že od Aristotela až ke křesťanským teoretikům 19. století existovali filosofové, kteří ospravedlňovali otroctví. Uveďte, z jakých přirozených předpokladů se muselo vycházet při obhajobě.

.....
.....

3b) "Lidská přirozenost nemůže nikterak přetrvat bez sdružování jednotlivců, toto sdružování není možné tam, kde se nedbá na zákony slušnosti a spravedlnosti".(In. Hume,D.: Pojednání o lidské přirozenosti. část III.)

Uveďte, jak charakterizuje Hume přirozenost člověka?

.....
.....
.....
.....

3c) Které z následujících hodnocení odpovídá Vaší představě o přirozenosti člověka? Pokud žádné z uvedených možností, uveďte vlastní názor.

1. Přirozenost člověka je daná jeho schopností myslet a mluvit
2. Přirozeností člověka je konat jen to, co přináší jemu samému užitek
3. Přirozeností člověka je být svobodnou bytostí
4. Přirozenost člověka je utvářena společensko ekonomickými podmínkami
5. Přirozenost člověka je něco, co se nedá vyjádřit, je nepochopitelná
6. Přirozenost člověka je být kulturní bytostí
7. Přirozenost člověka je zbloudilý výsledek evoluce; člověk je oběť chybné mozkové konstrukce

.....
.....

4. Lidská důstojnost

Úkol č. 4

4a) V Čl.10 Listiny základních práv a svobod se uvádí:

- 1) Každý má právo, aby byla zachována jeho lidská důstojnost, osobní čest, dobrá pověst a chráněno jeho jméno
- 2) Každý má právo na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a rodinného života
- 3) Každý má právo na ochranu před neoprávněným shromažďováním, zveřejňováním nebo jiným zneužíváním údajů o své osobě

Uveďte konkrétní situace, které by podle Vás znamenaly porušení

- a) lidské důstojnosti.....
.....
b) osobní cti.....
.....
c) dobré pověsti.....
.....

4b) Vysvětlete rozdíl mezi:

- *důstojnosti lidského života a lidskou důstojností.*

.....
.....
.....

- *volbou svobody a svobodnou volbou*

.....
.....
.....

5. Porozumění a interpretace přirozeného práva

Úkol č. 5

5a) V běžném jazyce používáme řadu vyjádření. Rozhodněte jaký je rozdíl mezi spojením "přirozené právo" a "přirozenost práva"

.....
.....

5b) Odlište výroky přirozeně právní (Př) od pozitivně právních (Poz)

- a) Ústava má 113 článků
- b) Soudci by měli soudit spravedlivě
- c) Platí, že každé porušení zákona je potrestáno
- d) Zákony by měli utvářet spravedlivé a rovné šance
- e) Výkonem trestu by neměla být ponížena lidská důstojnost
- f) O právu odepřít výpověď musí být svědek vždy poučen.
- g) Práva svědků by měly být chráněná zákonem.

Vysvětlete stručně čím se liší přirozenoprávní výroky od pozitivně právních.....

5c) Srovnajte oba způsoby argumentace

1. "Do 25.-26. týdne těhotenství je plod zcela závislý na matce, protože nemůže mimo mateřskou dělohu přežít. Matka funguje jako zcela jedinečný systém, který plod udržuje při životě. Plod je na matce co do přežití zcela závislý; a to až do doby, než je schopen samostatné existence. Vynětí plodu z mateřské dělohy takového druhu, že dítě zemře, je stejný čin, jako přerušení činnosti systému, který pacienta udržuje při životě. Tento čin je vražda. Z toho plyne, že legální potrat je vražda."

2. "Matka je vůči svému plodu ve stejném vztahu, jako žena, jejíž ledviny a krev představují zcela jedinečnou kombinaci nutnou pro záchranu života nemocného člověka. Jestliže by se rodina tohoto nemocného člověka dopustila únosu této ženy proto, že může zachránit život jejího nemocného člena, a násilím připoutala její tělesné systémy k tělesným systémům nemocného jedince, aby mu tím zachránila život, řekli bychom, že by od unesené ženy bylo skvělé, kdyby zůstala na nemocničním lůžku po dobu nutnou k záchraně nemocného člověka. Nicméně není nic, co by tuto ženu morálně zavazovalo, aby se tak chovala. Právě naopak! Stejně jako má unesená žena plné právo přerušit všechny trubice, které ji poutají k nemocnému jedinci, vstát z nemocničního lůžka a odejít, má i matka plodu plné právo přerušit své spojení s plodem, rozhodne-li se k tomu."

a) kde se dopustil chyby autor první argumentace?.....

b) v čem spočívá chyba v argumentaci u druhého autora?
